

Út a szabad világba

Harminc évvel ezelőtt az akkori kormány a Magyarországon tartózkodó keletnémet menekültek előtt megnyitotta a határt. Az Intézetünk által szervezett „*Út a szabad világba – 1989. szeptember 11*” című rendezvényen a Vöröskereszt egykori magyar és német munkatársai emlékeztek vissza a három évtizeddel ezelőtti eseményekre.

Előadásában **Masát Ádám** (Külgazdasági és Külügyminisztérium, német-svájci referens) a német egyesítés világpolitikai dimenzióit hidegháborús kontextusba ágyazta. Aláhúzta: a Varsói Szerződés tagállamainak 1989. júliusi bukaresti találkozásán hatályon kívül helyezték az úgynevezett **Brezsnyev**-doktrínát, az 1989. szeptemberben bekövetkezett magyarországi határnyitás pedig felgyorsította az NDK összeomlását. Kijelentette: „a keletnémetek kiengedése értelmetlenné tette a berlini fal fenntartását ezáltal pedig hozzájárult a német egység megvalósulásához”. Intézetünk tudományos főmunkatársa, **Bertalan Péter** „*A német egyesítés világpolitikai dimenziói*” című előadásában hangsúlyozta: az akkori állam- és kormányfők közül „senki sem számolt azzal a gyors összeomlással”, ami az NDK-ban bekövetkezett.

Az előadást követő kerekasztal-beszélgetésen **Kovács András** (a Magyar Vöröskereszt Menekültszolgálatának egykori vezetője), **Ignac Moser** (Deutsches Rotes Kreuz Einsatzleiter für Ungarn – a Német Vöröskereszt magyarországi vezetője), **Nováky Balázs** (a határőrség törzsfőnöke, a parancsnok első helyettese 1989-ben) és **Somlai Gyula** (a Magyar Vöröskereszt munkatársa 1989-ben) vett részt. A **Kiss Dávid** és **Tóth Eszter Zsófia** moderálása mellett zajló eszmecsere **Nováky Balázs** elmondta: 1989. május 2-án az osztrák-magyar határon megkezdődött a műszaki határzár, vagyis a vasfüggöny lebontása. Kovács András arra a kérdésre, hogy a menedékkérők megsegítését szolgáló munkájuk során milyen titkosszolgálati aktivitást érzékeltek, kifejtette: megkeresték ugyan a magyar belbiztonsági szervek, de nem kértek védelmet tőlük. Mint fogalmazott: „mi mind a hat, magyarországi táborunkban önerőnkől szerveztük meg a saját védelmünket. A keletnémetek ugyanis féltek a Stasi-tól” - mondta. Hozzátette: a táborokban minden bizonyjal jelen volt a magyar, a keletnémet és a nyugatnémet titkosszolgálat. Ignac Moser szerint a bejárati kapuk előtt az NDK hatóságai megfigyelőállomást létesítettek, ügynökeik pedig a hazatérést propagáló szórólapokat terjesztettek. Nováky Balázs hozzátette: a korabeli határőrizeti szervek a felettes minisztériumtól azt az utasítást kapták, hogy „pozitív diszkriminációt kell tanúsítani az NDK állampolgárai iránt”. Tudomása szerint a válság időszakában „összességében mintegy hetvenezer keletnémet tartózkodott hazánkban, közülük vöröskeresztes ellátásban egy időben nagyjából nyolcezeren részesültek”.